

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Кафедра комунікативної лінгвістики та перекладу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

_____ Осовська І.М.
“ _____ ” _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Сучасні теорії граматики”

напрямок підготовки Доктор філософії (PhD)

Галузь знань 03 – Гуманітарні науки

Спеціальність **035 Філологія**

Чернівці
2021

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни „Сучасні теорії граматики” є ознайомлення здобувачів зі станом наукового знання у цій галузі й подальше формування їх навичок наукового мислення та вмінь аналізу емпіричного матеріалу.

Основні завдання вивчення дисципліни “Сучасні теорії граматики” полягають у тому, щоб

- визначити об’єкт, предмет, мету й завдання дисципліни «Сучасні теорії граматики» та з’ясувати її місце серед інших мовознавчих наук;
- ознайомити здобувачів із традиційними та новітніми методами наукового пошуку у галузі теоретичної граматики;
- охарактеризувати інструменти теоретичного опису граматичної системи;
- скерувати здобувачів на самостійний пошук релевантних наукових джерел, їх критичний аналіз та вироблення власного погляду на досліджувані проблеми;
- сформувати в молодих науковців навички роботи з емпіричними даними;
- розвивати у студентів теоретико-гіпотетичне мислення;
- формувати навички екстраполяції основних мовознавчих понять на суміжні дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати: об’єкт та предмет дисципліни «Сучасні теорії граматики», її мету та завдання відповідно до напрямків наукової граматичної думки; місце теоретичної граматики серед інших лінгвістичних дисциплін; актуальні напрями розвитку граматичної теорії.

вміти: лінгвістично коректно мислити; самостійно аналізувати граматичний матеріал; узагальнювати інформацію з різних наукових джерел.

2. Теоретичний зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Граматика: поняття та теорії. Традиційна, дескриптивна та прескриптивна граматики. Ч. Філлмор та відмінкова («рольова») граматики. Трансформаційно-генеративна граматики.

Тема 1. Лекція: Граматика: поняття та теорії.

Тема 2. Лекція: Традиційна, дескриптивна та прескриптивна граматики

Тема 3. Лекція: Ч. Філлмор та відмінкова («рольова») граматики

Тема 4. Лекція: Трансформаційно-генеративна граматики

Тема 5. Семінар: Граматика: поняття та теорії. Традиційна, дескриптивна та прескриптивна граматики. Ч. Філлмор та відмінкова («рольова») граматики. Трансформаційно-генеративна граматики.

Змістовий модуль 2. Теорія Ч.Філлмора, П.Кея та Дж. Лакоффа : Граматики конструкцій. Функціональна граматики та теорія С.Діка. Граматики безпосередніх складових.

Тема 1. Лекція: Типи граматики: ієрархія Н.Чомскі. Теорія Ч.Філлмора, П.Кея та Дж. Лакоффа : Граматики конструкцій

Тема 2. Лекція: Функціональна граматики та теорія С.Діка

Тема 3. Лекція: Граматики безпосередніх складових.

Тема 4. Семінар: Типи граматики: ієрархія Н.Чомскі. Теорія Ч.Філлмора, П.Кея та Дж. Лакоффа : Граматики конструкцій

Тема 5. Семінар: Функціональна граматики та теорія С.Діка. Граматики безпосередніх складових.

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних та семінарських занять	Змістовий модуль 1.											
Тема 1. Граматика: поняття та теорії. Типи граматики: ієрархія Н.Чомскі	12	2	1			9						
Тема 2. Традиційна, дескриптивна та прескриптивна граматика	12	2	1			9						
Тема 3. Чарльз Філлмор та відмінкова («рольова») граматика	12	2	1			9						
Тема 4. Трансформаційно-генеративна граматика	12	2	1			9						
Тема 5. Граматика: поняття та теорії. Типи граматики: ієрархія Н.Чомскі. Традиційна, дескриптивна та прескриптивна граматика. Ч. Філлмор та відмінкова («рольова») граматика. Трансформаційно-генеративна граматика.	32		1			31						
Разом за ЗМ1	80	8	5			67						
Теми лекційних та	Змістовий модуль 2.											

семінарських занять												
Тема 1. Типи граматики: ієрархія Н.Чомскі. Теорія Ч.Філлмора, П.Кея та Дж. Лакоффа : Граматики конструкцій	7	2	1			4						
Тема 2. Функціональна граматика та теорія С.Діка	7	2	1			4						
Тема 3. Граматики безпосередніх складових.	12	2	1			9						
Тема 4. Типи граматики: ієрархія Н.Чомскі. Теорія Ч.Філлмора, П.Кея та Дж. Лакоффа : Граматики конструкцій	22	1	1			20						
Тема5. Функціональна граматика та теорія С.Діка. Граматики безпосередніх складових.	22		1			21						
Разом за ЗМ 2	70	7	5			58						
Усього годин	150	15	10			125						

3.2.1. Теми семінарських або практичних, або лабораторних занять

№	Назва теми
1	Граматика: поняття та теорії. Традиційна, дескриптивна та прескриптивна граматики. Ч. Філлмор та відмінкова («рольова») граматики. Трансформаційно-генеративна граматики.
2	Типи граматики: ієрархія Н.Чомскі. Теорія Ч.Філлмора, П.Кея та Дж. Лакоффа : Граматики конструкцій
3	Функціональна граматики та теорія С.Діка. Граматики безпосередніх складових.

3.2.2. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Граматика: поняття та теорії. Традиційна, дескриптивна та прескриптивна граматики. Ч. Філлмор та відмінкова («рольова») граматики. Трансформаційно-генеративна граматики.
2	Типи граматики: ієрархія Н.Чомскі. Теорія Ч.Філлмора, П.Кея та Дж. Лакоффа : Граматики конструкцій
3	Функціональна граматики та теорія С.Діка. Граматики безпосередніх складових.

4. Система контролю та оцінювання

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних занять, семінарських занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає за поточні види контролю і 40 балів під час підсумкового виду контролю (екзамену).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю (за виступи на семінарських заняттях, виконання тестових завдань). Кількість балів за модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів; за 2 модуль – 30 балів.

Студент, який набрав протягом нормативного терміна вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати іспит і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати іспит з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 30 балів, він не допускається до складання іспиту чи заліку.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається екзамен, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (екзамену – до 40 балів).

Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

Рейтингова оцінка з дисципліни	Оцінювання в системі ECTS	Оцінка за національною шкалою	Залік за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)	Зараховано
80-89	B	4 (дуже добре)	
70-79	C	4 (добре)	
60-69	D	3 (посередньо)	
50-59	E	3 (задовільно)	
35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Незараховано
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом	

Аспірант, який не отримав позитивної оцінки за підсумками роботи над кожним модулем, вважається не атестованим та не допускається до складання іспиту. Допущеним до складання іспиту студент може бути лише за умови відпрацювання всього матеріалу, передбаченого навчальним планом у повному обсязі, або тієї частини навчального матеріалу, за який отримано незадовільну оцінку, або за яким він не атестований.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
				30				15	15		

5. Рекомендована література

5.1. Базова

1. Блох М.Я. Теоретическая грамматика английского языка. М.: Высшая школа, 2000. 383 с.
2. Загнітко А.П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни: у 4 т. Донецьк:ДонНУ, 2012. Т.1 – 402 с. Т.2 – 350 с., Т.3 – 370 с.Т.4 – 380 с.
3. Загнітко А.П. Теорія граматики і тексту: монографія. Донецьк : ДонНУ, 2014. 480 с.
4. Волкова Л.М. Теоретична граматики англійської мови: сучасний підхід. Навч.посібник. К.: «ОсвітаУкраїни», 2010. 256с.
5. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
6. Aarts, B. English Syntax and Argumentation. London: Palgrave Macmillan, 2008.323 p.
7. Croft W. Radical Construction Grammar: Syntactic Theory in Typological Perspective. Oxford: Oxford University Press, 2001.
8. Langacker R. W. Foundations in Cognitive Grammar. Volume 1 Theoretical Prerequisites. Stanford: Stanford University Press, 1987.
9. Langacker R. W. Foundations in Cognitive Grammar. Volume 2. Descriptive Application. Stanford: Stanford University Press, 1991.

13. Langacker R.W. *Cognitive Grammar : A Basic Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2008. 562 p.
14. Van Valin R. *An Introduction to Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
15. Valeika L., Buitkienė J. *An Introductory Course in Theoretical English Grammar*. Vilnius, 2003. 136 p.

5.2. Допоміжна

1. Загнітко А.П. Теоретична граматика української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк: ТОВ «ВКФ»БФО», 2011. 992 с.
2. Іваницька Н.Б. Дієслівні системи української та англійської мов: парадигматика і синтагматика: монографія. Вінниця: СПД Главацька, 2011. 636 с.
3. Іваницька Н.Б. Функціонально-семантична класифікація слів в українській та англійській мовах: монографія К.: КНТУ, 2004. 194 с.
4. Іваницька Н.Л. Сучасні теорії категоріальної граматики в лінгводидактиці: наук.-метод. посібник. Вінниця: ВДПУ, 2009. 260 с.
5. Ирисханова О.К. Игры фокуса в языке. Семантика, синтаксис и прагматика дефокусирования. М.: Языки славянской культуры, 2014. 320 с.
6. Кубрякова Е.С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке. Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира. М.: Языки славянской культуры, 2004. 555 с.
7. Манакин В.Н. Сопоставительная лексикология монографія. К.: Знання, 2004. 326 с.
8. Мечковская Н.Б. История языка и история коммуникации: от клинописи до Интернета. М.: Флинта: Наука, 2009. 584 с.
9. Dixon R. *A New Approach to English Grammar on Semantic Principles*. Oxford: Oxford University Press, 1991. 401 p.
10. Heine B. *Cognitive Foundations of Grammar* / B. Heine. Oxford, New-York: Oxford University Press, 1997. 185 p
11. Hengeveld, Kees; Mackenzie, J. Lachlan. *Functional Discourse Grammar: A Typologically-Based Theory of Language Structure*. Oxford: Oxford University Press, 2008.
12. Pavey E. *The Structure of Language: An Introduction to Grammatical Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

6. Інформаційні ресурси

1. Електронні ресурси дистанційного навчання ЧНУ.
2. Електронні ресурси лінгвістичного профілю.